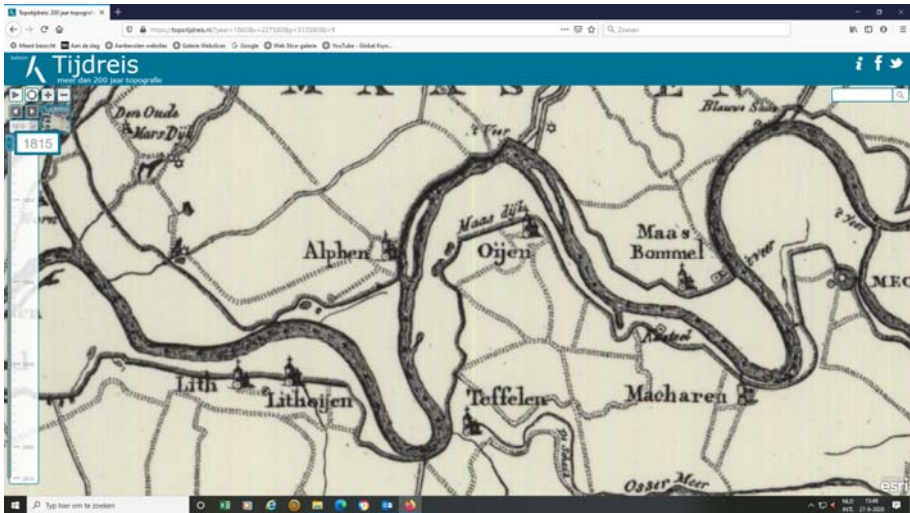

Alphen op de kaart

Het is interessant om op oude kaarten terug te zien hoe het dorp Alphen zich in de laatste twee eeuwen heeft ontwikkeld. Dat kan door gebruik te maken van de website Topotijdreis.nl.

Als je de site opent zie je de kaart van Nederland en door in te zoomen is het eenvoudig om alleen Alphen in beeld te krijgen. Aan de linkerkant is een schuiflineaal met jaartallen zichtbaar, van 1815 tot 2019.

De oudste kaart van Alphen op deze site vertoont nog een dubbele rivierloop van de Maas langs de Greffelingse dijk. Het stuk grond daartussen is bekend als Middenwaard. Er zijn geen huizen te zien. Een tekenje geeft aan waar de molen zich bevindt. Ook zie je de kerk en is op deze kaart nog aangegeven waar bij de Hul en Nieuwe Schans ongeveer de watermolens stonden.

De kaart van 1850 is al meer gedetailleerd. De sluisen bij Alphen (drie aan de Nieuwe Schans en één op Moordhuizen) zijn zichtbaar, evenals de Alphense watermolen op de Hul. In de kom van het dorp is nu al meer bebouwing en er is een splitsing van de Heuvelstraat bij de bebouwde kom. Opvallend is ook de aanduiding "Zwarte Varken". Uit documenten van de gemeente valt af te leiden dat hier ook een café was met die naam.

In 1872 is de kaart al in kleur. Nu is te zien dat er behalve de dijk nog maar weinig wegen verhard waren. Voor de weg naar Dreumel (Lindenlaan-Nieuwstraat) hield de verharding in de buurt van de Bering (de grens met

Dreumel) op. Wel was de (Nieuwe)weg naar Wamel verhard. Deze weg was aangelegd en werd onderhouden door de gemeente Tiel. Opvallend is ook de grote bocht in de Maas richting Lithoijen met daarop ingetekend de steenoven van Mollenberg. Er zijn dan wel drie voetveren over dit deel van de Maas. De volgende kaart is van 1892. Hoewel nu de weg naar Dreumel helemaal verhard is, zie je nog wel de “knik” in deze weg ter hoogte van de Bering. Er zijn al meer straatnamen toegevoegd. De Elsweg, die vroeger vaak Het Steegske werd genoemd, is ingetekend, maar ook de Dreumelweg heeft op de kaart die naam gekregen.

In 1912 staat naast de Broeksteeg (Lindenlaan) het woord “Telefoon”. Langs die weg bevindt zich dan de verbindingsslijn met Dreumel. In de Maas zie je nu ook heel veel kribben ingetekend die ervoor moesten zorgen dat er voldoende stroming en diepte bleef. In de buurt van de molen is duidelijk de laad- en losplaats te zien, waar ook de veerboot aanlegde die naar Den Bosch voer. Met --+--+ is de grens tussen Gelderland en Noord-Brabant zichtbaar gemaakt die over de Maas en uiterwaarden uiterst vreemde bochten maakt.

De kaart van 1928 is maar een gedeeltelijke vernieuwing. Wat opvalt is dat Alphen dan als Alfen wordt geschreven.

Na de ruilverkaveling is er dan veel veranderd, zoals op de kaart uit 1958 te zien is. De bebouwing is uitgebreid richting Dreumel en alle wegen zijn verhard. Met de kanalisatie van de Maas in de dertiger jaren zijn de kribben verdwenen, enkele bochten recht gemaakt en zijn de stuw en schutsluis aangelegd in de uiterwaarden van Lithoijen. Ook het elektrisch gemaal op Moordhuizen staat al op de kaart.

Wie zelf op deze manier de topografische kaart van Alphen bekijkt zal zeker nog veel meer interessante dingen vinden. Veel plezier met deze ontdekkingsstocht!

Veldwachters in Alphen

Het is al lang geleden dat Alphen een eigen politiemann had. Maar in de oudste boeken van de gemeente Appelteren, waartoe Alphen tweehonderd jaar geleden hoorde, wordt wel al melding gemaakt van veldwachters in Alphen. In de eerste berichten betreft het nogal wat klachten over veldwachter Adolph Tilburg, die dan ook in 1819 ontslag krijgt aangezegd. De leden van de gemeenteraad verwijten hem “menigvuldige wandaden”, zoals het aannemen van zakken aardappelen als loon voor het vrijlaten van beesten uit de schutskooi en zich laten trakteren in de kroeg in ruil voor het toestaan van bedelarij. Hij heeft zelfs zijn hand aan het “lijdgeweer” geslagen en gedreigd het te trekken toen hij bij schoolmeester Sterk het schutgeld kwam opeisen.

Het kost daarna veel moeite om een nieuwe veldwachter te vinden die voor 100 gulden per jaar deze taak op zich wil nemen. Maar sollicitanten worden ook niet altijd aangenomen. Zo is er een kandidaat I. de Ridder die

schoolmeester is in Ermelo. De gemeenteraad denkt dat hij met dit “tractement” zijn vrouw en zeven kinderen niet zal kunnen onderhouden en daarom wordt hij afgewezen.

Op 4 mei 1821 wordt dan, na wat plaatsvervangers, Hendrik Koenen benoemd. Hij is geboren op 22 juli 1793 in Druten maar woont in Tiel. Hij is Kurassier. Kurassiers waren zwaar bewapende cavaleriesoldaten te paard die een borstharnas droegen dat een kuras heette. Daar komt dan ook de naam kurassier vandaan. Kurassiers waren op het slagveld de zwaarste eenheid. In een volgend raadsbesluit staat beschreven dat de veldwachter er wel netjes uit moet zien, wat eigenlijk niet kan met zijn kleine loon. Daarom krijgt hij een jas en broek van laken, “de couleur overlatende aan de keuze van hem”, en een hoed.

Hendrik gaat in Alphen wonen, trouwt een jaar later en er worden vier kinderen geboren, waarvan de oudste op 10-jarige leeftijd overlijdt. Over zijn loopbaan is weinig in de boeken vermeld. Maar dan is er opeens op 18 april 1842 een uitgebreid proces verbaal. Hendrik is opgetreden tegen een schaapherder Francis Hol die zijn schapen op grond van de gemeente liet lopen. De schaapherder heeft hem ook beledigd met het woord “schelm!”.

Een aantal jaren later blijkt het toch niet meer zo goed te boteren tussen Hendrik en de burgemeester. Er is correspondentie over een vervanging en begin 1847 wordt hij geschorst. Hendrik stopt op 2 april 1847 en overlijdt op 8 juli van dat jaar. Hij wordt opgevolgd door Ludovicus Aliet.

Oplossing zoekplaatje Muziekles

Meike Smits leverde ons al snel de oplossing van het vorige zoekplaatje, waarvoor onze hartelijke dank!

1. Isabelle Hol, 2. Sanne Hermans?, 3. Noraly Lagarde, 4. Nicky Janssen, 5. Linette Konings, 6. Noah Pfeiffer, 7. Yana Beun, 8. Daniël Hol, 9. Inge Hermans, 10. Lisan van Schaijk, 11. Elsa Beun, 12. Joyce Derks, 13. Charlotte Strik, 14. Meike Smits, 15. Joyce van Zon, 16. Sven v.d. Heuvel, 17. Milan Beun, 18. Marieke Strik, 19. Lindy van Oss.#

Zoekplaatje Boerenbruiloft 2010

Ook deze maand hebben we weer een wat recenter zoekplaatje. Het is opnieuw een foto die werd gemaakt door Jan Rikken. We zien een aantal deelnemers van de boerenbruiloft die in 2010 werd gehouden tijdens de viering van het veertigjarig jubileum van basisschool Mariënhof.

Een aantal gezichten kunnen we wel thuisbrengen maar we hebben uw hulp weer nodig om alle namen te vinden. Op onze website in de rubriek Zoekplaatjes kunt u een wat grotere versie van dit en eerdere zoekplaatjes bekijken.

WHAM gaat verhuizen

Ongeveer tegelijk met het uitkomen van deze nieuwsbrief is WHAM aan het verhuizen naar de Hucht. In de volgende nieuwsbrief volgt meer informatie.

Stichting Werkgroep Historisch Alphen aan de Maas

p/a Greffelingsestraat 23
6626 AN ALPHEN (Gld)

Elke donderdagavond in de Edohof
van 20.00 tot 22.00 uur

RegioBank NL45RBRB0918497752
KvK nr. 11069033

Peer Witzel

Ben van Dijk

Adrie van Hoogstraten

Johan de Jong

tel. 56 2195

tel. 56 1942

tel. 56 2425

tel. 56 1557

email: wham@alphenaandemaas.com

www.alphenaandemaas.com